

SAMMANFATTNING

Lekebergs kommun

ALTERNATIV DRICKSVATTENFÖRSÖRJNING FÖR FJUGESTA, GROPEN-KVISTBRO, HIDINGEBRO OCH HIDINGE-LANNA

2026-01-26

Det här är en sammanfattning av resultatet för utredningen om framtida dricksvattenförsörjning för tätorterna Fjugesta, Gropen–Kvistbro, Hidingebro och Hidinge–Lanna (här kallade Fjugestaområdet). Utredningen har genomförts under hösten 2025 av WSP på uppdrag av Lekebergs kommun. Syftet är att ge ett underlag inför kommunens strategiska beslut om framtida vattenförsörjning, med Vätternvatten som jämförelsealternativ, utifrån flera perspektiv som leveranssäkerhet, ekonomi och beredskap.

Uppdragsnummer: 10385929

Kontaktpersoner:

Lekebergs kommun - Adina Lundberg
adina.lundberg@lekeberg.se

WSP - Embla Myrdal
embla.myrdal@wsp.com

Bakgrund till olika alternativ till dricksvattenförsörjning

Den här utredningen har övergripande tittat på potentiella alternativ till dricksvattenförsörjning i Lekebergs kommun inför beslut om genomförandefasen för Vätternvatten. Många alternativ har avskrivits tidigt på grund av brist i kapacitet, kvalitet eller tidigt bedömts ekonomiskt inte motiverat. Sammanfattningsvis kan alternativen grupperas i följande kategorier:

- **Köpa vatten via nya kommunsamarbeten** – Degerfors, Karlskoga, Nora, Askersund, Kumla, Hallsberg, Hällefors, Ljusnarsberg och Lindesbergs kommun.
- **Etablering av ett eller flera egna vattenverk** – Åtta ytvattentäkter och fyra grundvattentäkter har inventerats.
- **Utöka befintliga samarbeten med närkommuner** – Laxå och Örebro kommun

Alternativen som efter en första sällning bedömts genomförbara och har jämförts är antingen råvatten från Multen eller Svartån, eller utöka det befintliga samarbetet med Laxå kommun som idag försörjer Mullhyttan med dricksvatten. De tre alternativen har därefter studerats och en kostnadsbedömning gjorts liksom en bedömning av bland annat leveranssäkerhet, driftsäkerhet och rådighet. Det innefattar även en bedömning utifrån klimatförändringarnas sannolika påverkan på råvattnet, kommunernas VA-organisationer och möjlighet att ordna med drift för anläggningen samt vilka tillstånd och vattenskydd som behöver ordnas för respektive alternativ.

Lekeberg har sedan år 2020 ingen egen dricksvattenproduktion. Kommunen köper vatten från Örebro till Fjugestaområdet och från Laxå till Mullhyttan. Befolkningen har historiskt vuxit snabbt, särskilt i Lannaområdet. Kommunens prognos visar att behovet av kommunalt VA ökar med cirka 50 % fram till år 2050, dels på grund av att anslutningsgraden till kommunalt VA ökar. Samtidigt skärps kraven på vattenkvalitet och leveranssäkerhet enligt nya EU-direktiv.

Alternativen har jämförts med nollalternativet Vätternvatten, som planerar att leverera vatten till Lekeberg och tre andra delägarkommuner, från Vättern från år 2035. Vätternvatten bygger ett system där råvatten tas från norra Vättern via ett djupt intag och leds genom en 36 km bergtunnel med självfall till vattenverket i Håkamo för rening och distribution till ägarkommunerna, kompletterat med en reservvattenlösning från Svartån som förbehandlas vid Skråmsta och pumpas till Håkamo vid behov.

Utredning av samarbeten med andra kommuner

Utifrån utredningen framstår Vätternvatten som det mest robusta alternativet för Lekebergs framtida dricksvattenförsörjning. Det ger hög kapacitet, långsiktig säkerhet och bygger på regional samverkan, vilket stärker beredskapen mot framtida krav och risker. Lekeberg får då vattenförsörjningen från både Laxå och Örebro (Vätternvatten) där befintliga driftavtal kan behållas eller fördjupas.

Om Lekebergs kommun vill ordna med annan vattenförsörjning visar utredningen att kostnaden för ett utökat samarbete med Laxå är av samma storleksordning som Vätternvatten, men ger lägre leveranssäkerhet. Den ekonomiska sammanställningen bygger på väldigt tidiga förutsättningar kan det uppkomma flera kostnadspåverkande frågor längs vägen vilket gör att den slutgiltiga påverkan på VA-taxan kan förändras ytterligare och kostnaderna öka. Laxå vattenverk har kapacitet att försörja Fjugestaområdet idag, men beroende på Lekebergs prognos för befolkningsutveckling i området, samt med hänsyn till Mullhyttans och Laxås eventuella utveckling, är alternativet inte lika långsiktigt säkert. En ökad kapacitet i grundvattentäkten i Laxå kräver ytterligare utredning och den här utredningen kan inte visa om det är möjligt eller ej, men täkten har enligt Sveriges Geologiska Undersökning potential att utökas.

Att köpa vatten från Laxå kommun i stället för att gå in som delägare i ett bolag som Vätternvatten innebär i första hand en ökad beroendeställning till en extern aktör. Det begränsar möjligheten att påverka både prisutveckling och tillgång, vilket kan skapa osäkerhet på längre sikt. Alternativt kan Laxå och Lekeberg starta ett gemensamt VA-bolag och tillsammans äga och sköta driften för anläggningarna. Laxå har en mindre VA-organisation och ett råvatten som är mer påverkat av klimatförändringarna än vad Vättern är.

Ett utökat samarbete med Laxå skulle i teorin kunna möjliggöra dricksvattenförsörjning för Mullhyttan och Fjugestaområdet genom sammankoppling med befintlig ledning från Örebro, vilket potentiellt gör hela verksamhetsområdet försörjningsbart från Laxå med en eventuell möjlighet till reservvatten från Örebro. Men detta är en preliminär idé som kräver fortsatt utredning av kapacitet, redundans, driftssäkerhet och avtalsförutsättningar.

I dialog med Degerfors, Karlskoga och Hallsberg har potentialen i att köpa vatten från respektive grannkommun utretts. Degerfors har osäker kapacitet och en liten VA-organisation, Karlskoga har visserligen kapacitet men tekniska och strategiska hinder på grund av kommunens vattenkrävande och prioriterade industrier. Hallsberg har för litet tillstånd för uttag ur vattentäkten idag samt är delägare i Vätternvatten, vilket gör ett samarbete komplicerat. Sammantaget kan Laxå alternativet studeras vidare, men Vätternvatten verkar ge den mest långsiktiga tryggheten för samma storleksordning på kostnaden.

Utredning av egen vattenproduktion

Att bygga egna vattenverk vid Multen eller Svartån kan förefalla som en lösning med lokal kontroll, men alternativen är både kostsamma och komplexa. De kräver omfattande investeringar, nya tillståndprocesser, vattenskyddsområden och inköp av extern drift. Det gör alternativen både ekonomiskt och organisatoriskt svårmotiverade för en kommun av Lekebergs storlek. Flera små vattenverk kan dock ge bättre beredskap vid kriser, men de är dyra att driva och framtida krav på förbättrad rening gör dem ännu mer kostsamma. En helt central lösning med långa ledningar är således mindre kostsam att drifta men ökar sårbarheten vid avbrott. I bedömningen har även tidsaspekten vägts in som talar emot att bygga ett eget nytt vattenverk eftersom tillståndprocesser är komplexa och det finns många osäkerheter kvar att utreda för respektive alternativ innan Vätternvatten förväntas leverera dricksvatten till invånarna år 2035.

Lekebergs största grundvattentäkt, *Askersundsåsen*, har tidigare använts för dricksvattenförsörjning men med förstärkning genom konstgjord infiltration från Svartån. Trots att Sveriges geologiska undersökning (SGU) bedömer att det kan finnas viss kapacitet i åsen, visar historiska erfarenheter att infiltration har varit nödvändig för att uppnå tillräcklig kapacitet. Då ökar både anläggning- och driftkostnaderna. Detta talar emot möjligheten att använda enbart grundvattnet som försörjningskälla. Den andra identifierade täkten är *Fjugestaområdet*, som utgörs av grundvatten i sedimentär berggrund, har både begränsad kapacitet och är påverkad av föroreningar. Detta är de huvudsakliga förklaringarna till att det i Lekeberg inte kan anläggas ett processtekniskt enklare vattenverk likt grannkommunerna Degerfors och Laxå kommun har gjort.

Kostnader

Nedan presenteras kostnadsuppskattning för de ovan beskrivna alternativen. Kalkylberäkningar för investeringsalternativ som inkluderar vattenverk har beräknats utifrån kapacitet och baserats på schablonvärden utifrån den kombination av reningssteg som krävs för att behandla ett specifikt vatten. Därutöver har erfarenhetsbaserade kostnader för andra anläggningsdelar lagts till.

Tabell 1. Sammanfattning av kostnadsuppskattningen för de olika alternativen.

	Råvatten från Svartån för konstgjord infiltration	Ytvattentäkt i Multen med nytt ytvattenverk och överföringsledning till Fjugesta	Överföringsledning från Laxå vattenverk via Mullhyttan till Fjugesta	Vätternvatten
Investeringsutgift	270 Mkr	181 Mkr	52 Mkr	Info saknas
Driftkostnad (genomsnitt per år)	13,8 Mkr/år	5,3 Mkr/år	4,4 Mkr/år	Info saknas
Påverkan på VA-taxan (Typhus A)	997 kr/mån i ökning	520 kr/mån i ökning	233 kr/mån i ökning	304 kr/mån i ökning

Slutsats och rekommendation

Utredningen bygger på tidiga antaganden och begränsad tillgång till tekniskt underlag, vilket innebär att resultaten bör ses som indikativa snarare än definitiva. Flera av alternativen kräver fortsatt analys av vattenkvalitet, kapacitet och tillståndprocesser innan ett välgrundat beslut kan fattas. Det finns även osäkerheter kring framtida kostnadsutveckling, klimatpåverkan och kommunal samverkan, därför behövs fördjupade studier för att säkerställa långsiktig leveranssäkerhet och ekonomisk hållbarhet.

Utifrån den översiktliga analys som genomförts och tillgängligt underlag, prognos och intervjuer har utredningen bedömt att:

- Vätternvatten är till synes det mest robusta och leveranssäkra alternativet, vilket samtidigt ger kommunen långsiktig rådighet över sin dricksvattenförsörjning.
- Det mest realistiska alternativet om kommunen vill lämna Vätternvatten är en försörjning via Laxå kommun. Då behöver en dialog inledas med Laxå kommun om att utöka det befintliga samarbete samt fördjupade utredningar och detaljerade kalkyler utföras.
- Utredningen föreslår att Lekeberg även fortsätter följa utvecklingen närliggande grannkommuner, framför allt Karlskoga, som potentiellt framtida samarbete.
- Utredningen visar att Lekeberg endast bör överväga eget vattenverk om kommunen vill ha full rådighet och är beredd på både höga kostnader och en tidskrävande process (utredning, planering, tillståndprocess, anläggande driftsättning) som inte garanterar att det finns vatten i kranen redan 2035 när Vätternvatten i dagsläget planerar att ha vattenverket i Håkamo i drift.